

דרוש לשבת תשובה

דרשות המהר"ל

וע"ז אמרו ב' המפלה (גדה ל"א, א') דרש רבי שמלאי למה הולד דומה במעי אמו לפנקס שמקופל ומונח שתי ידיו על שתי צדעיו ושתי אציליו על שתי ארכבותיו ושתי עקביו על שתי ענבותיו וראשו בן ברכיו ופיו סתום

וטבורו פתוח ואוכל ממה שאמו אוכלת שותה ממה שאמו שותה ואינו מוציא רעי שמא יהרוג את אמו וכיון שיצא לאויר העולם נפתח הסתום ונסתם הפתוח שאלמלא כן אינו יכול לחיות אפילו שעה אחת ונר דלוק על ראשו וצופה ומביט מסוף העולם ועד סופו שנאמר בהלו נרו עלי ראשי לאורו אלך חושך ואל תתמה שהרי אדם ישן כאן ורואה חלום באסמפמא ואין לך ימים שאדם שריו בטובה יותר מאותן הימים שנאמר מי יתנני כירחי קדם כימי אלוה ישמרני ואיזה ימים שיש בהם ירחים ואין בהם שנה הוי אומר אלו ירחי לידה ומלמדים אותו כל התורה כולה שנאמר ויורני ויאמר לי יחמוך דברי לבך שמור מצותי חיה ואומר בסוד אלוה עלי אהלי מאי ואומר וכי תימא נביא הוא דקאמר תא שמע בסוד אלוה עלי אהלי וכיון שיצא לאויר העולם בא מלאך וסטר על פיו ומשכחו כל התורה כלה שנאמר לפתח חטאת רובץ ואינו יוצא משם עד שמשביעין אותו שנאמר כי לי תכרע כל ברך זה יום המיתה שנאמר לפניו יכרעו כל יורדי עפר תשבע כל לשון זה יום הלידה שנאמר נקי כפים ובר לבב אשר לא נשא לשוא נפשי ולא נשבע למרמה ומה היא השבועה שמשביעין אותו תהי צדיק ואל תהא רשע ואפי' כל העולם כולו אומרים לך צדיק אתה היה בעיניך כרשע והוי יודע שהקב"ה טהור ומשרתיו טהורים ונשמה שנתן בך טהורה היא אם אתה משמרה בטהרה מוטב ואם לאו הריני נוטלה ממך תנא דבי רבי ישמעאל משל לכהן שנתן תרומה לעם הארץ וא"ל אם אתה משמרה בטהרה מוטב ואם לאו הריני שורפה לפניך איך אלעזר מאי קראה ממעי אמי אתה גווי מאי משמע דהאי גווי לישנא דאשתבועי הוא דכתיב גוי נורך והשליכי. ויל"ד מה בא ר' שמלאי לאשמועינן באיזה ענין התינוק מונח בבטן אמו דמה נ"מ. ועוד מה שייך בזה לשון דרש.

ויראה דבא רבי שמלאי לאשמועינן שהשם יתעלה אשר ברא את האדם. אל יאמר שאין פעלו תמים מחמת יצה"ר אשר בו. ועוד כי האדם אינו מלאך ולפעמים הוא חוטא מבלי ידיעה. ועוד כי נראה שיצירתו הוא להפסד כי כמה דברים אשר הם מאבדים ומפסידים את

מצירותו וקיומו בעולם. וע"ז א"ר שמלאי שאין הדבר כן כי האדם יש לו כח לתקן עד שלא יגיע לו הפסד. ואם לא היה זה היה בודאי יצירתו לבטלה ולא היה ראוי לו הבריאה כלל. ולפיכך בבטן אמו כשבראו השם יתעלה בראו בתאר הזה. מפני שכך ראוי להיות בריאתו ואו הוא בריאה שלימה מקוימת. וזה שאמר למה הולד דומה במעי אמו לפנקס שהוא מונח ומקופל. ורצה בזה כי עצם האדם במה שהוא אדם יתר על שאר בעלי חיים, אינו ענין אחר רק שהוא פנקס בלבד. כאשר כל פנקס נכתב בו אני חייב לפלוני וגם נכתב בו פלוני חייב לי. כך האדם נכתב בו כל מעשיו אשר יעשה הן מה שחייב לבוראו מן החטאים אשר יעשה ומה שהבורא חייב אליו לשלם לו שכר מצות שעשה, מה שאין זה בבהמה שלא נבראת לקבל שכר ועונש כלל. אם כן ההפרש שיש בין האדם ובין הבהמה. הוא מה שהאדם הוא פנקס בו נכתב הכל. וכאשר יחשוב האדם שהוא כמו פנקס בו נכתב הכל לא יחטא. ואף כי נתן השם יתעלה בו יצר הרע כיון שלפניו דבר זה אינו בא לידי חטא. וכמו שאמר רבי (אבות פ"ב) הסתכל בשלשה דברים ואין אתה בא לידי עבירה דע מה למעלה ממך עין רואה ואוזן שומעת וכל מעשיך בספר נכתבין. הרי ביאר כי כאשר ידע שכל מעשיו נרשמים בספר אינו בא לידי חטא. והספר הזה הוא האדם עצמו שבו יורשמו חובותיו וזכותיו. ודבר זה שייך דוקא באדם ולא בכל בעלי חיים:

ובפרק אין דורשין (חגיגה ט"ו, א') דרש ר' יהודה בר נחמני מתורגמניה דריש לקיש מאי דכתיב אל תאמינו ברע אל תבטחו באלוף אם יאמר לך יצה"ר חטוא הקב"ה מוחל לך אל תאמין שנאמר אל תאמינו ברע ואין רע אלא יצה"ר שנאמר כי יצר לב האדם רע מנעוריו אל תבטחו באלוף אין אלוף אלא הקב"ה שנאמר אלוף נעורי אתה שמה יאמר האדם מי מעיד בי אבני ביתו של אדם מעידים בו וקורות ביתו ורהיטיו מעידין בו שנאמר כי אבן מקיר תועק דבי רבי שילא אמרי שני מלאכי השרת המלוין את האדם מעידין בו שנאמר כי מלאכיו יצוה לך רבי זריקא אומר נשמתו של אדם מעידה

בו שנאמר משוכבת חיקך שמור פתחי פיך איהו דבר ששרוי בחיקו של אדם הוי אומר וזו נשמה וחכמים אומרים איבריו של אדם מעידין בו שנא' ואתם עדי נאם ה' ואני אל ע"כ. ביאר זה, כי אין לאדם לסמוך על יצה"ר שאומר הקב"ה מוחל אם יחטא, מפני שהשם יתעלה ברא היצה"ר באדם אשר הוא מסיתו ולא יוכל לכוף את יצרו ולכך יצה"ר אומר כי הקב"ה מוחל, ור"ל כי מצד שנתן השם יתעלה יצה"ר באדם יש להקב"ה למחול. ועל זה אמר אל תאמינו ברע שהוא יצה"ר ואל תבטחו שיעשה האלוף זה שימחול מפני יצה"ר שנתן בו, כי כבר אמרנו כי השם יתעלה נתן טבע באדם שיהיה נשמר מן החטא. ואם יאמר מי מעיד בי אבני ביתו מעידין בו, ר"ל כי אין ספק שלפי מעשיו של אדם יקנה לו בית. אם עשה הטוב יקנה לו בית לפי כבודו לעתיד ולפי זכות שלו יש לו בית.

ובמדרש (קה"ר פ"ב) כי הולך האדם אל בית עולמו אל בית עולם לא כתיב כאן אלא בית עולמו אמר ריש לקיש למלך שנבנס למדינה ועמו דוכסין ואפרכסין אע"ג שכלם נבנסו בשער אחד כל אחד ואחד הולך ושורה לפי כבודו אע"ג שכלם טועים טעם מיחה כל אחד ואחד יש לו עולם בפני עצמו. וזהו שאמר אבני ביתו הוא מקומו אשר יקנה הוא שמעיד על מעשיו אשר עשה. ואם הוא בעל חטא קנה לו מדרגה לפי חטאיו והנה קורות ביתו מעידין עליו. ודבי ר' שילא אמרי שני מלאכי השרת המלוין לאדם מעידין עליו, ורצה לומר כי האדם יש לו דביקות בעליונים כאשר הוא צדיק, ויש לו ריחוק מן העליונים כאשר יחטא. ולפיכך שני מלאכי השרת אשר יש לאדם דביקות בהם מעידין על מעשיו, במה שהוא צדיק יש לו דביקות בהם ואם לא יתרחק מהם הוא העדות עצמו. ולרבי זריקא נשמתו מעידה, רצה לומר אם עשה מעשים טובים הנשמה זכה וטהורה ואינה נוטה אל הגוף כלל, אבל אם חטא האדם אין הנשמה שלו זכה וטהורה רק נוטה אל הגוף שהחטיא את הנשמה ובוה נשמתו של אדם מעידה עליו. וחכמים אומרים אבריו של אדם מעידים עליו. רצה לומר כי צלמו של אדם והם האברים שהם צלם האדם מעידים על חטאיו. כי במה שנברא

האדם בצלם אלהים אם יחטא אין לו צלם האלהים אבל הוא נמשל כבהמות נדמה שנאמר (תלים מ"ט) ואדם ביקר בל ילין נמשל כבהמות נדמו, ויש הכרה באדם באבריו ובפרצוף שלו שהוא צלם האדם אם הוא בעל חטא, ודבר זה ידוע לחכמים ונבונים. והנה האדם הוא פנקס בו נכתב וגרשם הכל ח"ש כי הולד מונח בבטן אמו כמו פנקס.

ואמר עוד שתי ידיו על שתי צדעיו ושתי אציליו על שתי ארכבותיו. כי האדם אשר הוא מחשב על ענין אחר, דרך הוא ששם שתי ידיו על שתי צדעיו ומניח שתי אציליו על ארכבותיו או על דבר מה, ודבר זה בא להגיד כי האדם נברא שיחשוב תמיד על דרכיו אשר יעשה. ומעתה אף אם יצרו מתגבר עליו לחטוא בשביל הנאות, לא יחטא כאשר יחשוב הטוב וההנאה שייגיע לו מן החטא וההפסד אשר יגיע לו מן העבירה. כמו שאמר רבי הוי מחשב הפסד מצוה כנגד שכרה ושכר עבירה כנגד הפסדה ואין אתה בא לידי עבירה. הרי כי המחשב בדרכיו ומחשב השכר כנגד ההפסד אינו בא לידי חטא. וגם מה שהאדם בא לידי חטא בלא ידיעה, ודבר זה ענין גדול מאד כי בקלות האדם בא לידי חטא. ואל יאמר האדם כי מאחר שלא היה מכוין לחטוא אין לו עונש, דבר זה אינו וכדכתיב (קהלת י"ב) כי את כל מעשה האלהים יביא במשפט על כל נעלם:

ובפרק קמא דחגיגה (ה', א') מאי על כל נעלם אמר רב זה ההורג כינה בפני חבירו ונמאס בה. ושמואל אמר זה הרק בפני חבירו ונמאס מאי אם טוב ואם רע אמרי דבי ר' ינאי זה הנותן צדקה לעני בפרהסיא כי הא דרבי ינאי חזייה להתוא נברא דיהיב זוזא לעני בפרהסיא אמר ליה מוטב דלא יהבת ליה מהשתא דיהבת ליה ואכסיפתיה דבי רבי שילא אמרי זה הנותן צדקה לאשה בסתר דקא מייתי לה לידי חשדא רבא אמר זה המשגר לאשתו כשר שאינו מחותך בע"ש. וביאור ענין זה, כי לדעת רב ההורג כינה בפני חבירו לא היה מכוין לחבירו כלל ודבר זה נקרא על כל נעלם. והוסיף שמואל שזה אין צריך לומר שהריגת כינה אינה לפי הטבע ובדבר זה היה לו להיות נזהר, אלא אפילו הרק בפני

חברו ודבר זה ענין טבעי לאדם וצריך לו לרוק לפי טבעו, ודבר זה ענין נעלם לגמרי אפילו הכי מביא אותו במשפט על דבר זה. וקאמר מאי אם טוב ואם רע, כלומר אפילו היה מכוין לדבר טוב ויש באותו דבר טוב ענין רע אפילו הכי מביא הקב"ה אותו במשפט. וקאמרי דבי ר' ינאי זה הנותן צדקה לעני בפרהסיא והיה מכוין לטוב, כיון שבייש העני מביא הקב"ה אותו במשפט על דבר זה. וקאמרי דבי ר' שילא שזה אין צריך לומר שלא היה לו לבייש את העני, אלא אפי' אם נותן לאשה צדקה בסתר וגורם בזה שנחשדה, אע"ג שהוא לא עשה דבר אף שלא במתכוין, רק שאחר חושד אותה אפי' הכי כיון שעל ידו בא החשד לה הקב"ה מביא אותו במשפט. והוסיף רבא שדבר זה גם כן פשיטא, דסוף סוף ע"י שנותן לה צדקה בסתר בני אדם חושדין שאותה נתינה היא לשם זנות ונחשדה, אלא אפי' אם משגר לאשתו בערב שבת כשר שאינו מחותך והרי הוא לא עשה דבר, שהיה לאשתו לנקר את הבשר ולתקן ולא היה כאן מכשול, כיון שהוא לא נקר קודם ושלח לה בערב שבת שטרודין בערב שבת נענש. ודבר הזה ענין רחוק מאד ואפי' הכי יש תיקון כאשר עושה כל דבריו במחשבה ומתבונן במעשיו שלא יבא לידי חטא. ולכן כאשר הולד מונח בבטן אמו מונח שתי ידיו על שתי צדעיו ושתי אציליו על שתי ארכבותיו לחשוב ולהתבונן בדרכיו, ודבר זה ענין גדול מאד הן ענין זה מה שיחשוב שכר מצוה כנגד הפסדה. הן שיחשוב וישום דרכיו שלא יבא לידי חטא בלא ידיעה. ובפרק קמא דמועד קטן (ה', א') ושם דרך אראנו בישע אלהים אמר רבי יהושע בן לוי כל השם אורחותיו בעה"ז זוכה ורואה בישועתו של הקב"ה. פירש רש"י שמחשב הפסד מצוה כנגד שכרה. ועוד שם רבי ינאי הוה ליה הך תלמידא דכולי תתא הוה מקשי ליה ובשבתא דרגלא לא הוה מקשי ליה קרי עליה ושם דרך אראנו בישע אלהים. פירוש אע"ג שאם היה מקשה לרבו והיה רבו מתבייש לא היה מכוין לביישו והיה זה דבר נעלם. אפי' הכי נשמר מן החטא בהעלם. והנה ושם דרך נאמר בין על השוגג ובין על המויד, ומה תדע כי המתבונן ומחשב בדרכיו אינו חוטא בין במיד

ובין בשוגג, בין במזיד שידע הפסד מצוה, וגם לא יחטא בנעלם ובשגגה, לכן יש תקון כאשר עושה כל דבריו במחשבה ומתבונן במעשיו שלא יבא לידי חטא.

וקאמר עוד ושתי עקביו על שתי עגבותיו, ויש לך לדעת כי ענין דבר זה הוא כריעה על ברכיו, כי כאשר שתי עקביו על עגבותיו הרי הוא כורע על ברכיו, ורצה לומר כי כל אשר אמרנו לך עד הנה היינו שלא יחטא, ולא די לאדם בזה כאשר לא יחטא, אבל צריך שיהיה עובד את בוראו לעשות את מצותיו ורצונו, ואם לא יעשה זה הרי עדיין אין ממש בבריאת האדם, כי עיקר בריאת האדם לעבוד את בוראו, ולפיכך מונח בבטן אמו כאילו הוא כורע על ברכיו לעשות רצון אדונו שלדבר זה נברא, ואחר שיש לו תיקון מה שלא יבא לידי חטא ויעשה רצון בוראו אמר וראשו בין ברכיו, ורצה לומר כי שלשה דברים הם שמוציאין את האדם מן העולם והיינו הקנאה והתאוה והכבוד, ומה שאלו שלשה דברים מוציאין את האדם מן העולם, מפני כי חלקי האדם הם שלשה, הגוף והנפש והשכל אלו שלשה הם חלקי האדם, וכאשר רודף אחר תאוות הגוף ביותר מוציא הגוף מן העולם, והקנאה היא בנפש, כי לא שייך בגוף קנאה ולא בשכל רק בנפש שייך קנאה שהקנאה היא בלב בלבד והנפש היא בלב, והכבוד אין שייך רק לשכל בלבד כי הנפש השכלי מבקש הכבוד וראוי אליו הכבוד כדכתיב (משלי ג') כבוד חכמים ינחלו, כלל הדבר כי אלו שלשה דברים שהם הקנאה והתאוה והכבוד כל אחד ואחד מאבד חלק אחד מחלקי הנפש, ומפני שאלו הדברים מאבדים האדם ובטבע האדם רודף אחר שלשה דברים, ואם לא היה תיקון לאלו שלשה דברים כמעט שהיתה מציאותו לבטלה שהרי אלו שלשה דברים מוציאין את האדם מן העולם, ולכן סדר בריאתו שיהיה מסתכל למטה לארץ ששם ישוב, וכמו שאמרו חכמים ז"ל מאד הוי שפל רוח שתקוה אנשו רמה, ואף מי שאינו רודף אחר הכבוד וראוי אליו השררה והכבוד.

בפרק האשה (פסחים פ"ז, ב') אמר רבי יוחנן אוי לרבנות שקוברת את בעליה שאין לך נביא ונביא שלא קפח ארבע מלכים בימיו.

הרי לך כי השררה והכבוד מוציאין את האדם מן העולם ולפיכך אמר הכתוב בלתי רום לבבו מאזו למען יאריך ימים על ממלכתו וגו', וכל זה שאם יתגאה במלכותו הרי הרבנות קוברת אותו, וכך פירש"י ז"ל בפרק האשה, ומפני כי לשון הקודש נרמז בו כמה סתרי החכמה נרמז בו גם ענין זה, כי מלך יש בו שלש אותיות אחר הו"ו, וזה כי המלך הוא מלך אל כלל ועדה ואין עדה בפחות מעשרה ולכן אותיות מלך אחר עשר אותיות כי מלך הוא אל הכלל, ואותיות מלך סדר כתיבתן המ"ם בתחלה ואחר כך הלמ"ד ואחר כך הכ"ף, והנה סדר אותיות שלו הולך אל העשר אותיות שהם הכלל, ודבר זה כי אין ענין המלך שיהיה לעצמו רק שיהיה פונה אל העם להשגיח עליהם ולתקן עניניהם מה שחסר להם, וכאשר מביט ומשגיח עליהם, יותר יהיה משגיח ומביט אל עני ונכה רוח משיחיה מביט אל הגדולים, ולכן הו"ו היא ראשונה אל מלך שהיא היותר קטנה באותיות, לומר שיהיה ראשונה מביט אל העני אשר הוא קטן בעיני הכל, וכן במזמור לשלמה (תלים ע"ב) כתיב לשלמה אלהים משפטיך למלך תן וצדקתך לבן מלך, פירוש כי המשפט ראוי למלך במה שהוא מלך כדכתיב (משלי כ"ט) מלך במשפט יעמיד ארץ, ואמר שיתן לו המשפט רצה לומר כח לעשות משפט שיהיה לו לב אמיץ וחזק לעשות משפט להציל העשוק מעושוקו, ואמר וצדקתך לבן מלך ר"ל שידין משפט צדק, כי לפעמים הוא טועה במשפט והוא חושב שעשה בדין, ועל זה אמר וצדקתך רצה לומר שיעשה משפט צדק הוא מצד שהוא מגוע טוב שהוא בן מלך יש לו ליתן הצדק אליו גם כן שישפוט צדק אמת, כענין שזכות אבותם מסייעתם, ואמר עוד אחר כך ידן עמך בצדק וענין במשפט, ורצה לומר כי שאר העם אין צריך אליו רק לשפוט צדק בלבד, אבל העני צריך אליו משפט מפני שמדאין את העני וצריך למלך להושיע אותו בכח המשפט ביותר, ואמר אחריו ישפוט עניי עם יושיע לבני אביו וידכא עושק, ועוד אמר כי יציל אביון משוע ועני ואין עוזר לו יחוס על דל ואביון ונפשות אביונים יושיע, ואלו ואלו הם ד' דברים שראוי שישים לבו על העני בשבילם, הא' שסתם עני הוא צדיק

וכשר ולכן כתיב ועניך במשפט שהם עניים צדיקים אשר הם שלך, והשני אמר ישפוט עני עם, ר"ל במה שהם מדוכאים מן העם שיושיע אותם להראות ענותנותו כמו שאמרנו שראוי שיביט אל עני ונכה רוח, השלישי אמר כי יציל אביון משוע ועני ואין עוזר לו, מצד כי ראוי שלא לאטום אונן מפני צעקתו וכדכתיב (שמות כ"ב) והיה כי יצעק אלי ושמעתי כי חנון אני, הרביעי מצד כי הגזל את העני אף אם לא גזלו רק שזה פרוטה הרי הוא כאילו גזל את נפשו לפי שחיו תלויים בזה, ולכן נאמר יחוס על דל ואביון ונפשות אביונים יושיע, שמושיע נפשם בזה, ובוזה התבאר כי יותר קודם ויותר ראשון שישפוט המלך עניים והכל כדי שלא ירום לבבו.

ועוד נרמז במלת מלך שלפני הו"ו שהיא קטנה, לומר כי במה יזכה למלכות בשביל הענוה, ובתוספתא דברכות (פ"ד) מפני מה זכה שאל למלכות מפני הענוה דכתיב פן יחדל אבי מן האתונות ודאג לנו שקל עבדו כיוצא בו אבל שמואל לא אמר כך אלא נטש אביך את דברי האתונות ודאג לכם לאמר מה אעשה לבני, וכשהוא ברח מה הוא אומר וישאלו עוד בה' לאמר הבא עוד הלום איש ויאמר ה' הנה הוא נחבא אל הכלים ע"כ, הרי מפני שהיה בורח מן הכבוד הכבוד היה רודף אחריו להיות מלך, והטעם הזה שמי שבורח מן הכבוד הכבוד רודף אחריו, שאין הבורח מן הכבוד דומה למי שבורח שלא ישתבר ולא ירויח שכיון שהוא יושב בטל אין מגיע לו ריוח ושכר ולכן לא ירויח, אבל מי שבורח מן הכבוד הרי דבר זה כבודו בעצמו מה שאינו רוצה בכבוד שהוא שפל ברוך ועניו, וכיון שדבר זה הוא כבודו הרי אל הכבוד נמשך עוד כבוד, וכן הרודף אחר הכבוד הכבוד בורח ממנו כי אין הרדיפה אחר הכבוד כמו מי שרודף אחר השכר ואחר הריח, שזה בודאי כאשר הוא רודף אחר הריח ויד חרוצים תעשיר, אבל מי שרודף אחר הכבוד ובודאי מה שרודף אחר הכבוד אין זה כבודו ותפארתו והוא גנאי לו שאינו שפל ברוך, ומאחר שדבר זה אינו כבודו הוא גנאי לו איך ישתדל הכבוד בדבר שהוא הפך הכבוד, ולפיכך כאשר רודף אחר הכבוד בזה

עצמו הכבוד בורח ממנו, כל זה נרמז במלת מלך להורות איך יהא נזהר בחטא הכבוד.

ואמר אחר כך ופיו סתום וסבורו פתוח הוא כנגד הדבר השני שהוא מוציא את האדם מן העולם היא התאוה, ועיקר התאוה הוא שרודף אחר תאות האכילה ותאות השתייה, ותקון זה בענין סתימת הפה שלא ירדוף אחר התאוה, רק יהיה אכילתו כדי לקיים הגוף בלבד לא דבר שנהנה בו חכו כי זהו רדיפה אחר התאוה שמוציאה אותו מן העולם, ולכן אמר כי במצי אמו טבורו פתוח ופיו סתום, ומאחר שפיו סתום אין לו תאות אכילה כי חך יטעם אוכל, ואין האכילה שנכנסת דרך הטבור שלו רק לקיום שלו ולא לתאוה, וכאשר אכילתו לקיום גופו בזה ניצול מן רדיפת התאוה המוציאה את האדם מן העולם, ואמר עוד אוכל ממה שאמו אוכלת ושותה ממה שאמו שותה, ביאור זה כי הולד כאשר הוא מונח בבטן אמו הרי האם הוא עולמו, ואמר שבבטן אמו אינו מקבל רק מה שמסודר לו מן עולמו ואינו חפץ באחר, ודבר זה הוא תקון שלו שלא יבקש רק מה שיתן לו מזלו אשר הוא דרכו והוא עולם שלו ולא יבקש מה שלא יתן לו עולמו אשר הוא דרכו והוא מזלו, ודבר זה אמרו חכמים ז"ל במסכת יומא בפרק אמר להם הממונה (ל"ח, ב') אין אדם נוגע במוכן לחברו, כלומר שאל ידאג לומר פלוני מקפח פרנסתי, שזה אינו כי אין אדם נוגע במוכן לחברו, ולכן אמר שאוכל ממה שאמו אוכלת ובודאי דבר זה הוא מוכן לו ואי אפשר שיתפרנס בו אחר, לכן ידע כי כאשר הוא בעולם הזה מה שמסודר לו מן עולמו וממזלו שהוא דר בו מוכן לו ולא לאחרים כלל, וכן מה שיש לאחרים אינו מוכן לו כלל, ובוזה הוא ניצל מן הקנאה שלא יחפץ מה שיש לאחר רק ישמח בחלקו מה שראוי לו מעולמו אשר נתן לו השם יתברך שמו, הרי לך שלשה דברים אשר הם מוציאיים את האדם מן העולם זה אחר זה, הכבוד ותאוה והקנאה, והאדם יוכל לתקן כל זה עד שהוא ניצול מכל זה:

אמנם יש עוד ענין רביעי, אע"ג שאינו מוציא אותו מן העולם מכל מקום הוא מאבד ומפסיד את שמירתו, כי האדם צריך שמירה